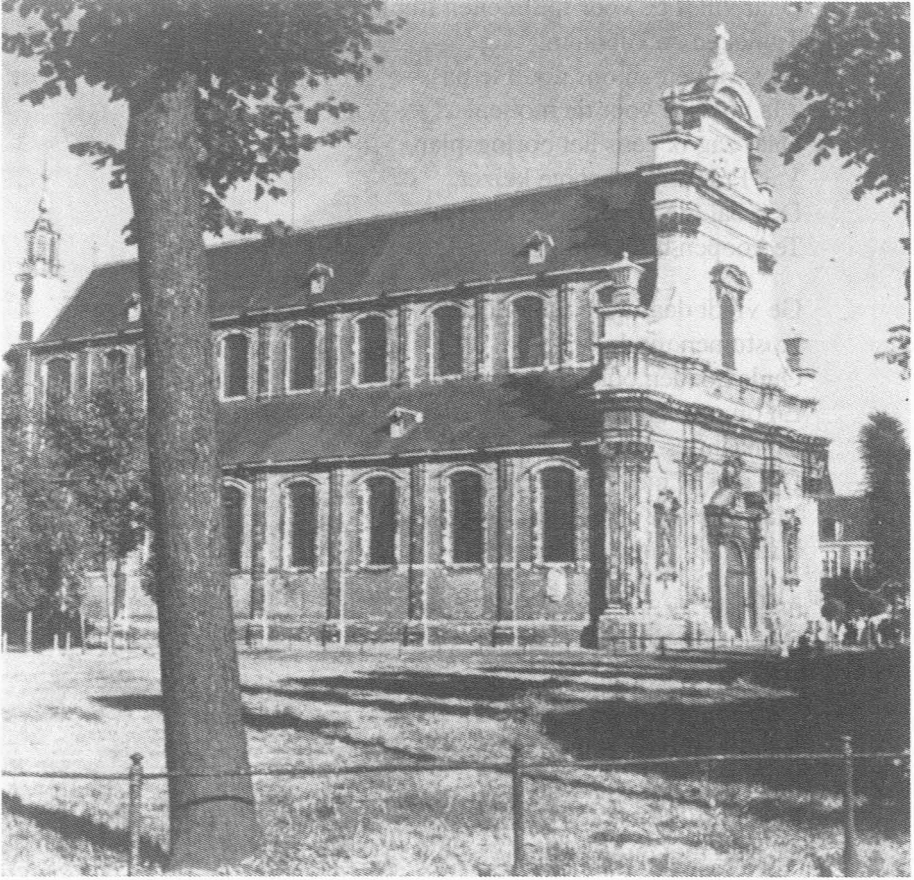

HET GENTS KERKEPAD (Vervolg)

O.L.VROUW TER HOOIEKERK (Klein Begijnhof) - Lange Violetten- straat

Het begijnhof "ter Hooie" werd gesticht omstreeks het midden van de dertiende eeuw. Hooie of Hoye is de naam van het weiland, gelegen tussen de Muinkmeersen en de Schelde, waarop men het begijnhof bouwde.

De geschreven bronnen laten ons meestal in het ongewisse wanneer het gaat over de vroegste geschiedenis van het sticht.

Voor het oprichten van een kerk met een kerkhof in het begijnhof verleenden de bisschop van Doornik, de abt van de Sint-Pietersabdij en de parochiepriesters van de Sint-Janskerk - de latere Sint-Baafskathedraal - hun toestemming.



Afb. 1. De kerk van het Klein Begijnhof.

Alhoewel beide in 1662 werden gewijd, voltooiden men de kerk pas het jaar daarop. Het was een eenvoudige zaalkerk.

In het begin van de vijftiende eeuw onderging het gebouw belangrijke verbouwingen. Andere wijzigingen aan de kerk vonden plaats in de tweede helft van de zestiende eeuw en de eerste helft van de zeventiende eeuw. Zij hadden een invloed op het uitzicht van de kerk.

Aan de noordkant bouwde men een kapel toegewijd aan O.L.Vrouw van Zeven Weeën.

Niettemin de veelvuldige herstellingen ging de staat van het gebouw zienderogen achteruit. Tenlange leste besloot men dan maar een nieuwe kerk op te trekken.

De huidige begijnhofkerk werd in twee grote bouwcampagnes opgetrokken. De eerste fase liep van 1657 tot 1671. Toen bouwde men een apsis, een driebeukig schip van vier traveeën en de koortoren. Het was de periode waarin grootjuffrouw Philipotte Dysembaert, wiens wapenschild voorkomt op de to-

ren, pastoor Rochus de Scheemaecker en meester-steenhouwer Jan Van Der Linden een rol speelden.

Wegens gebrek aan fondsen moest men de werken stilleggen. Het reeds afgewerkte deel sloot men vermoedelijk af door middel van een houten gevel.

Tijdens de tweede bouwcampagne, van 1715 tot 1720, liet grootjuffrouw Isabelle-Françoise van Hoorebeke de kerk voltooiën. Het oorspronkelijk schip van vier traveeën werd uitgebreid met nog eens evenveel traveeën en afgewerkt met een monumentale westgevel. De meester-steenhouwers Hendrik Merckaert, Gillis en Lambert Lisse, Francus Bauts en Guillame Wewer verleenden hieraan hun medewerking.

Met het versieren van het interieur sloot men de tweede fase af.

De gevelnissen waarin de beelden van de Heilige Aya en de Heilige Godelieve staan zijn het werk van Guillame Wewer.

In de rondboognis boven de toegangspoort bevindt zich het beeld van O.L. Vrouw met kind, patrones van de kerk.

Gillis en Lambert Lisse stonden in voor het inkomgedeelte. Naast de toegangspoort brachten ze hun meestertekens aan.

De gebeeldhouwde figuratieve taferelen in een barokke omlijsting op de buitengevels stellen de verschillende kruiswegstaties voor.

Langs de zuidkant van de kerk bevindt zich een calvarie met gebeeldhouwde Christus aan het kruis. Op de beschilderde achtergrond zijn Maria en Joannes afgebeeld.

De grafzerken die rondom tegen de kerk en de infirmerie geplaatst zijn, bevonden zich oorspronkelijk in de kerkvloer. Tot 1784 werd nog in de kerk begraven.

Toen er problemen rezen tussen het Gentse antiklerikale stadsbestuur en de begijntjes, redde hertog Engelbert van Arenberg het begijnhof door het in 1862 aan te kopen voor een bedrag van 700.000 fr.

De Heilig Grafkapel

In de hoek van de begijnhofdries staat de barokke Heilig Grafkapel uit 1662 waaraan Pieter Plumion II meewerkte. De kapel werd reeds twee keer grondig gerestaureerd. Tijdens de restauratiewerken in 1933 ontdekte men onder het altaar een levengroot beeld van een dode Christus.

De infirmeriekapel

De infirmeriekapel, toegewijd aan de Heilige Godelieve, kwam tot stand tijdens twee bouwcampagnes. Het oudste deel omvat een kleine apsis uit 1638 die gewijd werd in 1639.

De uitbreiding met vier traveeën dateert uit het begin van de achttiende eeuw. De deuroplijsting wordt bekroond met een beeld van de Heilige Godelieve,



Afb. 2. De Heilig Grafkapel in het Klein Begijnhof.

vermoedelijk van de hand van Jan-Baptist van Helderbergh. De ronde medail-
lons in het midden van elk gewelfvlak worden toegeschreven aan Pieter-
Norbert Van Reysschoot.

Voor het linkerzijaltaar schilderde Joseph Janssens een "Verheerlijking van
Sint-Godelieve". Het schilderij van het rechterzijaltaar is van de hand van
Ernest Wante en stelt de marteldood voor van Sint-Godelieve. De kapel bezit
een merkwaardig Christusbeeld dat wegens zijn donkerbruine patine de "Zwarte
God" wordt genoemd. Het is afkomstig van het verdwenen Gentse Penitenten-
klooster nabij de Sint-Jacobskerk.

Het interieur van de kerk

Walrant de Croock vervaardigde het hoofdaltaar in 1671 voor 1500 gulden. Het werd door J. Janssens in 1934 herschilderd en is bekroond met een beeld van de Heilige Begga. Het altaarschilderij is van de hand van Gaspar de Craeyer (1584-1669) en stelt O.L.Vrouw voor met vier aanbidders: de H.H. Bernardus, Ildephonsus, Anselmus en Rupertus.

Het altaar in de linkerzijbeuk, uit 1644, stond oorspronkelijk in de kapel van O.L.Vrouw van Zeven Weeën. Omstreeks 1720 werd het naar zijn huidige plaats overgebracht en aangepast. Maximiliaan Labbe uit Mechelen beeldhouwde in 1660-1661 een nieuw O.L.Vrouwbeeld voor dit altaar. Het altaarschilderij is van de hand van Nicolaas de Liemaeckere alias Roose (1600/1601-1646) en stelt O.L.Vrouw Presentatie voor.

Het rechterzijaltaar is toegewijd aan de H. Aya en werd eveneens vervaardigd door Walrant de Croock.

Voor de eikehouten preekstoel van omstreeks 1730, deed men een beroep op Jan-Baptiste Van Helderbergh en zijn zoon Livinus. Het meubel is versierd met drie engelen die het Geloof, de Hoop en de Liefde voorstellen.

Op de kuip: de voorstelling van de vier evangelisten. Aan de vier hoeken onderaan de kuip: vier engeltjes, de zinnebeelden van de Tijd, de Dood, het Gebed en de Meditatie.

De dubbele trap naar de kuip is versierd met vijf medaillons die respectievelijk voorstellen: "Christus met de Samaritaanse vrouw", "Het laatste avondmaal", "De Goede Herder", Christus met Petrus" en "De roeping van Zacheus".

Het doksaal, uit dezelfde periode van de preekstoel, is voorzien van het wapenschild en het devies van grootjuffrouw Françoise Dansaert.

De orgelkast, bekroond met het beeld van de H. Cecilia omringd door engelen, werd vervaardigd door Jan-Baptist Van Helderbergh.

De bustes in de zwikken tussen de bogen van de middenbeuk stellen respectievelijk Christus, Maria en de twaalf apostelen voor.

Verder bezit de kerk nog een werk van Jan Van Cleef en een schilderij "De marteldood van de H. Livinus" van Cnudde.

In het midden van het koor, in de vloer, ligt de grafzerk van pastoor Rochus de Scheemaecker.

Ten slotte, maar beslist niet het geringste, is het veelluik "De Fontein des Levens". Het dateert vermoedelijk uit 1596 en is van de hand van de Gentse schilder Lucas II Horenbout. Deze liet zich voor dit werk inspireren door het Lam Godsretabel van de gebroeders Van Eyck.

Het schilderij bestaat uit een groot centraal paneel en vier zijluiken die langs weerszijden beschilderd zijn.

Bovenaan het middenpaneel wordt de H. Drievuldigheid voorgesteld. Uit Christus' wonden vloeien stralen bloed naar de Fontein des Levens en van daar naar de Fontein der Barmhartigheid.

Rond deze fontein staat de ganse gemeenschap van de heiligen. Bovenaan de triomferende kerk met links de heiligen van het Nieuw Verbond met O.L. Vrouw en de apostelen en rechts de heiligen van het Oud Verbond met het Paaslam en Mozes met de tien geboden. Onderaan de strijdende en lijdende kerk met uiterst links (in de hoek) het Vagevuur met de lijdende zielen en links van de fontein: pausen, bisschoppen, koningen, geestelijken en begijntjes - kinderen van de H. Kerk die zich loven aan de Barmhartigheid. Rechts van de fontein: de afvalligen, ketters en schismatieken die zich afkeren van de Barmhartigheid zoals Mahomet, Luther, Calvijn, Elisabeth van Engeland en anderen.

Het linkerluik, in geopende toestand, stelt de verheerlijking voor van het H. Sacrament. Bovenaan een groep begijntjes op weg naar het altaar van het H. Sacrament. In gesloten toestand: "De genezing van de lamme aan de fontein van Siloé."

Het rechterzijluik stelt geopend de Ark des Verbonds voor met op het voorplan een zingende en dansende David. Gesloten: de voorstelling van het Laatste Oordeel.

De twee bovenste zijluiken stellen geopend ouderlingen voor die, in het wit gekleed en met gouden kronen, op harpen Gods lof bezingen. In gesloten toestand: links - de verrijzenis van Christus, en rechts - de ten-hemelopneming van Enoch.

BIBLIOGRAFIE

- Bouwen door de eeuwen heen. Inventaris van het Cultuurbezit in België - Architectuur - deel 4 nb - N-O - Stad Gent, p. 239/258.
- Baldewijns Jeannine, Laleman Marie Christine: Gids voor de Gentse Begijnhoven. Gent, 1984.
- Joos L., pastoor: Begijnhof O.L.Vrouw ter Hoye, Geschiedenis en Gids. Wetteren, 1934.

David MAES
